

willekeur. In dezen zin had elke groote cultuurtijd zijn algemeenen vorm, gevolg van de in dien tijd heerschende ideeën, in dezen zin zal ook de moderne muurschildering moeten opgelost worden. Dat wij nog niet de monumentale eenheid of stijl hebben sluit niet in, dat er geen monumentale werken voortgebracht kunnen worden. Integendeel, men ziet overal teekenen ervan en naarmate deze zich vermenigvuldigen, kan men steeds stelliger spreken over den nieuwen stijl, de monumentale eenheid.

Nu kan een tendentius werk met z.g. mooie opschriften erbij, ook een streven naar algemeenheid zijn, met 't verschil dat hier 't aesthetische gemist wordt. Het aesthetische staat buiten alle tendenzen. Het bestaat om zijn zelfs wil, het wil beelden om te beelden, anders niets.

Waarom wordt dit in 't algemeen niet gezien? Waarom komt het echte ('t aesthetische, de ware inhoud) niet tot zijn recht? Wij moeten hier de fout zoeken in onze maatschappelijke toestanden, overal zien wij, dat de schijnuitingen (prikkel) overheerschen, terwijl het onmiddellijk-ware, ontstaan uit innerlijke overtuiging bespot wordt. Maar dit is slechts tijdelijk, ten slotte moet het ware tot zijn bestemming komen, want het is de kiem voor verdere groei. Als men dit gelooft, waarom dan maar niet alles laten gaan, als het onechte ten slotte toch verdwijnt? Het zal ook alles gaan, zooals het gaan moet, maar tegenwoordig komt de beeldende vakman op voor zijn rechten, zooals dat in alle andere vakken reeds lang geschiedt. Hij wil niet meer in zijn atelier zitten droomen, maar eischt door en met zijn werk actieve deelneming aan de maatschappij. Zoo zal het, misschien bij meerderen dan vroeger, tot het bewustzijn doordringen, dat wij in onzen tijd ook op dit gebied waarachtige werken hebben, waarin we een resultaat zien van de juiste verhouding van den tijdgeest en zijn uitingen. Wij kunnen zeggen, dat we al een stap verder zijn dan een generatie vroeger, want het verlangen van kunstenaars om met andere vaklieden in verbinding te komen, is niet toevallig. Natuurlijk is er ook bij kunstenaars, zooals overal, een door eerzucht gedreven streven naar roem en materiëel voordeel, maar dit is al gedoemd tot ondergang, want het voegt zich naar den banalen smaak. Deze mist inhoud en vervalt in versiering, wat geestelijke onmacht beteekent. Hier wordt geen concentratie voor innerlijk beleven gevraagd, maar slechts naar uitingen van schijn en zinneprikkel. „Versieren” en „smaak” zijn 't gevolg van de uiterlijke of zinlijke verlangens naar het aesthetische zonder beeldend besef. Arbeiden zonder beeldend besef, leidt onverbidlijk ôf tot intellectualisme ôf tot het bekende valsche gebaar der rethoriek. (Zie afb. b). Waar dergelijke uitingen toenemen en weerklank vinden bij de massa, krijgen zij een schijnbare overheersching. Even vlug als dit alles ontstaat, zal het ook weer verdwijnen. Dit leert de practijk: Wiener Secession, Jugendstil, Amsterdamsche school enz. enz. De sterken van deze richtingen natuurlijk uitgezonderd, want deze staan niet buiten de logische ontwikkeling van onzen monumentalen stijl-groei, wat die richtingen in 't algemeen wel doen.

Er is in dezen tijd nog geen algemeen bewust streven, maar er is een groot verschil tusschen het streven van de modernen en de overigen. De modernen zoeken van het bijzondere, zooveel mogelijk, los te komen en ondergeschikt te maken aan het algemeene, terwijl alle anderen volharden bij individueele grilligheden en hun persoonlijke opvatting niet weten ondergeschikt te maken aan de algemeene levensopvatting van thans. Om dit te